

АНАЛІТИЧНА ХІМІЯ

Обсяг: 8 кредитів ЄКТС

Семестр: 3-4, Курс: 2

LABORE ET ZELO

Дні, Час, Місце: згідно розкладу

Інформація про викладача

Ім'я	Циганков Сергій Андрійович
Контакти	Е-mail: sky@ndu.edu.ua , тел. (04631) 7-19-83
Робоче місце	Кафедра хімії та фармації (ауд.416 НК)
Години консультацій	За розкладом

Опис курсу

Аналітична хімія є наукою про методи вивчення якісного і кількісного складу речовин. Останнім часом широко впроваджуються фізико-хімічні експериментальні методи дослідження, що відрізняються швидкістю і високою чутливістю – це хроматографія, полярографія, потенціометрія та інші. В програму вивчення аналітичної хімії увійшли сучасні хімічні і фізико-хімічні методи аналізу, використання яких необхідно студентам у подальшому навчанні і практичній діяльності.

Вивчення навчальної дисципліни у комплексі з іншими освітніми компонентами ОП «Фармація, промислова фармація» сприяє досягненню здобувачами таких програмних результатів навчання:

ПРН 01. Мати та застосовувати спеціалізовані концептуальні знання у сфері фармації та суміжних галузях з урахуванням сучасних наукових здобутків.

ПРН 07. Збирати необхідну інформацію щодо розробки та виробництва лікарських засобів, використовуючи фахову літературу, патенти, бази даних та інші джерела; систематизувати, аналізувати й оцінювати її, зокрема, з використанням статистичного аналізу.

ПРН 14. Обирати біологічні об'єкти аналізу, здійснювати визначення в них ксенобіотиків, токсинів та їх метаболітів; давати оцінку отриманим результатам.

ПРН 20. Здійснювати фармацевтичну розробку лікарських засобів природного та синтетичного походження в умовах промислового виробництва.

ПРН 22. Забезпечувати та здійснювати контроль якості лікарських засобів природного і синтетичного походження та документувати його результати; оформляти сертифікати якості і сертифікати аналізу з урахуванням вимог чинного видання Державної фармакопеї України, методів контролю якості (МКЯ), технологічних інструкцій тощо; здійснювати заходи щодо запобігання розповсюдженню неякісних, фальсифікованих та незареєстрованих лікарських засобів.

ПРН 23. Визначати основні хіміко-фармацевтичні характеристики лікарських засобів природного і синтетичного походження; обирати та/або розробляти методики контролю якості з метою їх стандартизації з використанням фізичних, хімічних, фізико-хімічних, біологічних, мікробіологічних та фармако-технологічних методів згідно з чинними вимогами.

ПРН 24. Використовувати фізичні, хімічні, фізико-хімічні методи дослідження, типове

обладнання та прилади для розв'язання задач професійної діяльності у сфері фармації.

ПРН 25. Застосовувати знання основних теорій, понять, концепцій та принципів з галузей природничих та біологічних наук для вирішення професійних задач у сфері фармації.

Мета навчання

Мета: Метою викладання навчальної дисципліни «Аналітична хімія» є підготовка студентів до вивчення медико-біологічних і спеціальних дисциплін, для чого на підставі сучасних наукових уявлень сформувані у студентів необхідні знання, вміння та навички в сфері аналітичної хімії.

Вивчення дисципліни у комплексі з іншими освітніми компонентами ОП «Фармація, промислова фармація» сприяє набуттю здобувачами загальних та фахових **компетентностей**:

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ФК01. Здатність інтегрувати знання та розв'язувати складні задачі фармації/промислової фармації у широких або мультидисциплінарних контекстах.

ФК02. Здатність збирати, інтерпретувати та застосувати дані, необхідні для професійної діяльності, здійснення досліджень та реалізації інноваційних проєктів у сфері фармації.

ФК09. Здатність визначати лікарські засоби, ксенобіотики, токсини та їх метаболіти у біологічних рідинах та тканинах організму, проводити хіміко-токсикологічні дослідження з метою діагностики гострих отруєнь, наркотичного та алкогольного сп'янінь.

ФК15. Здатність здійснювати фармацевтичну розробку та брати участь у виробництві лікарських засобів природного та синтетичного походження в умовах фармацевтичних підприємств згідно з вимогами Належної виробничої практики (GMP).

ФК17. Здатність організувати та здійснювати контроль якості лікарських засобів природного та синтетичного походження відповідно до вимог чинного видання Державної фармакопеї України, методів контролю якості (МКЯ), технологічних інструкцій тощо; запобігати розповсюдженню неякісних, фальсифікованих та незареєстрованих лікарських засобів.

ФК18. Здатність розробляти та оцінювати методики контролю якості лікарських засобів природного та синтетичного походження, у тому числі активних фармацевтичних інгредієнтів, лікарської рослинної сировини і допоміжних речовин з використанням фізичних, хімічних, фізико-хімічних, біологічних, мікробіологічних та фармако-технологічних методів; проводити стандартизацію лікарських засобів згідно з чинними вимогами.

ФК19. Здатність застосовувати знання та вміння з природничих та біологічних наук для виконання професійних задач у сфері фармації.

Форми і методи навчання

Курс буде викладений у формі лекцій (8 год.) та практичних занять (112 год.), організації самостійної роботи студентів в бібліотеках та комп'ютерних мережах (120 год.). Викладач використовуватиме проблемні та інтерактивні методи навчання, консультації, відео лекції та відео демонстрації.

Навчальна дисципліна передбачає використання: підручників, посібників із аналітичної хімії; наукових джерел інформації у галузях дослідження аналітичної хімії, якісного та кількісного аналізу; електронного ілюстративного матеріалу, персональних гаджетів; інтернет-ресурсів.

Організація навчання

Теми лекцій

№	Назва теми	Кількість годин
1.	Аналітична хімія та хімічний аналіз. Теорія розчинів сильних та слабких електролітів. Основні положення теорії сильних електролітів. Загальна та	2

	активна концентрація іонів, зв'язок між ними, коефіцієнт активності. Закон діючих мас та його застосування до різних типів іонних рівноваг в аналітичній хімії. Використання закону діючих мас до рівноваг у гетерогенних системах та його значення в аналітичній хімії.	
2.	Застосування закону діючих мас до кислотно-основних рівноваг та їх роль в аналітичній хімії. Застосування закону діючих мас до рівноваг комплексоутворення та їх роль в аналітичній хімії. Використання закону діючих мас до рівноваг у гомогенних системах. Окисно-відновні рівноваги.	2
3.	Кількісний аналіз. Основні принципи та методи. Класифікація. Титриметричний аналіз. Основні поняття. Класифікація методів. Титровані розчини, їх приготування та стандартизація. Кислотно-основне титрування. Сутність методу та його можливості. Окисно-відновне титрування. Класифікація методів. Вимоги до редокс-реакцій. Криві окисно-відновного титрування. Індикатори окисно-відновного титрування. Вибір редокс-індикаторів. Перманганатометричне титрування. Йодиметричне та йодометричне титрування. Бромато- та бромометричне титрування. Нітритометричне титрування. Іодхлорметрія, дихроматометрія, цериметрія, іодатометрія. Теоретичні основи методів та їх застосування.	2
4.	Гравіметричний аналіз. Застосування гравіметрії для аналізу хімічних речовин і лікарських засобів. Класифікація фізичних методів аналізу. Оптичні методи аналізу, їх класифікація. Молекулярно-абсорбційна спектрофотометрія. Рефрактометрія. Поляриметрія. Флуоресцентний аналіз. Хроматографічні методи аналізу. Теорія хроматографії. Іонообмінна хроматографія. Газорідинна та високоефективна рідинна хроматографія.	2
Разом		8

Теми лабораторних занять

№	Назва теми	Кількість годин
<i>Розділ 1. Якісний аналіз. Кислотно-основне титрування</i>		
1.	Правила роботи і безпеки в хіміко-аналітичній лабораторії. Введення в якісний аналіз. Якісні реакції катіонів I аналітичної групи (K^+ , Na^+ , NH_4^+), умови їх виконання.	2
2.	Якісні реакції катіонів II (Ag^+ , Hg_2^{2+} , Pb^{2+})	4
3.	Якісні реакції катіонів III (Ca^{2+} , Ba^{2+} , Sr^{2+}) аналітичних груп	4
4.	Якісні реакції аніонів I-III аналітичних груп.	4
5.	Якісні реакції катіонів IV аналітичної групи (Al^{3+} , Cr^{3+} , Zn^{2+} , As^{III} , As^V , Sn^{II} , Sn^{IV}).	4
6.	Якісні реакції катіонів V аналітичної групи (Mg^{2+} , Mn^{2+} , Fe^{2+} , Fe^{3+} , Bi^{3+} , Sb^{III} , Sb^V)	4
7.	Якісні реакції катіонів VI аналітичної групи (Cu^{2+} , Co^{2+} , Cd^{2+} , Hg^{2+} , Ni^{2+}).	4
8.	Якісні реакції аніонів I-III груп	4
Разом		30
<i>Розділ 2. Кількісний аналіз. Інструментальні методи аналізу</i>		
1.	Введення в кількісний аналіз. Техніка зважування. Титриметричні методи аналізу. Кислотно-основне титрування.	2
2.	Кислотно-основне титрування. Титрування сильних кислот сильними основами і навпаки.	4
3.	Кислотно-основне титрування. Титрування слабких кислот лугами і слабких основ сильними кислотами.	4

4.	Кислотно-основне титрування. Титрування багатоосновних кислот, багато кислотних основ, сумішей кислот або основ.	4
5.	Кислотно-основне титрування. Титрування амфолітів.	4
6.	Кислотно-основне титрування. Застосування кислотно-основного титрування для кількісного визначення хімічних речовин і лікарських засобів. Статистична обробка результатів аналізу.	8
7.	Окисно-відновне титрування. Перманганатометрія.	4
8.	Окисно-відновне титрування. Йодиметрія, йодометрія.	4
9.	Окисно-відновне титрування. Броматометрія, бромометрія.	4
10.	Окисно-відновне титрування. Нітритометрія.	4
11.	Осаджувальне титрування. Аргентометрія. Меркурометрія.	4
12.	Комплексиметричне титрування. Комплексонометрія.	4
13.	Гравіметричний аналіз. Застосування гравіметрії для аналізу лікарських та косметичних засобів.	8
14.	Оптичні методи аналізу. Фотоколориметрія та спектрофотометрія. Умови фотометричного визначення. Визначення концентрації досліджуваного розчину.	8
15.	Оптичні методи аналізу. Рефрактометрія.	4
16.	Електрохімічні методи аналізу. Потенціометричний аналіз. Потенціометричне титрування.	8
17.	Хроматографічні методи аналізу. Визначення вмісту солей лужних металів в розчинах методом іонообмінної хроматографії. Тонкошарова хроматографія.	4
	Разом	82
	РАЗОМ	112

Самостійна робота

№	Назва теми	Кількість годин
1.	Введення в якісний аналіз. Теорія сильних електролітів. Гетерогенні рівноваги. Підсумкове заняття з теорії та практики аналізу катіонів I-III аналітичних груп	10
2.	Кислотно-основні рівноваги в аналітичній хімії. Рівноваги в реакціях комплексоутворення. Підсумкове заняття з теорії та практики аналізу катіонів IV-VI аналітичних груп	10
3.	Окисно-відновні рівноваги в аналітичній хімії	4
4.	Аналіз сполуки невідомого складу	10
5.	<i>Підсумковий контроль засвоєння розділу 1. Якісний аналіз.</i>	4
6.	Введення в кількісний аналіз. Техніка зважування. Титриметричні методи аналізу. Кислотно-основне титрування. Кислотно-основне титрування. Титрування сильних кислот сильними основами та навпаки	8
7.	Кислотно-основне титрування. Титрування слабких кислот лугами та слабких основ сильними кислотами. Титрування багатоосновних кислот, багатокислотних основ, сумішей кислот або основ. Титрування амфолітів	10
8.	Кислотно-основне титрування. Застосування кислотно-основного титрування для кількісного визначення хімічних речовин і лікарських засобів. Статистична обробка результатів аналізу	4
9.	Підсумкове заняття з розділу «Титриметричні методи аналізу. Кислотно-основне	4

	титрування»	
10	Окисно-відновне титрування. Перманганатометрія. Йодиметрія, йодометрія. Броматометрія, бромометрія. Нітритометрія	12
11	Осаджувальне титрування. Аргентометрія. Меркурометрія	4
12	Комплексиметричне титрування. Комплексонометрія	4
17	Гравіметричний аналіз. Застосування гравіметрії для аналізу хімічних речовин і лікарських засобів	8
18	Оптичні методи аналізу. Фотоколориметрія та спектрофотометрія. Умови фотометричного визначення. Визначення концентрації досліджуваного розчину	4
19	Оптичні методи аналізу. Рефрактометрія. Поляриметрія	8
20	Електрохімічні методи аналізу. Потенціометричний аналіз. Потенціометричне титрування	8
21	Хроматографічні методи аналізу. Визначення вмісту солей лужних металів в розчинах методом іонообмінної хроматографії. Тонкошарова хроматографія	4
22	<i>Підсумковий контроль засвоєння розділу 2. Кількісний аналіз, інструментальні методи аналізу</i>	4
	Разом	120

Оцінка

Підсумкова оцінка курсу буде обчислюватися з використанням таких складових:

Вид роботи на занятті	Розподіл балів
Опрацювання теоретичного матеріалу з теми	0-4
Робота на лабораторному занятті	0-4
Виконання самостійної роботи	0-4

Тема	Максимальна кількість балів			
	Всього балів	У тому числі		
		Теор. матеріал	Лаб. заняття	Сам. робота
Розділ 1. Якісний аналіз. Кислотно-основне титрування				
Підрозділ 1. Аналітична хімія та хімічний аналіз. Теорія розчинів сильних та слабких електролітів. Закон діючих мас та його застосування до різних типів іонних рівноваг в аналітичній хімії. Використання закону діючих мас до рівноваг у гетерогенних системах та його значення в аналітичній хімії. Теорія та практика аналізу катіонів I-III аналітичних груп				
Тема 1. Введення в якісний аналіз.	12	4	4	4
Тема 2. Теорія сильних електролітів. Гетерогенні рівноваги.	12	4	4	4
Тема 3. Підсумкове заняття з теорії та практики аналізу катіонів I-III аналітичних груп	12	4	4	4
Підрозділ 2. Застосування закону діючих мас до кислотно-основної рівноваги та до рівноваги комплексоутворення, їх роль в аналітичній хімії. Теорія та практика аналізу катіонів IV-VI аналітичних груп				
Тема 4. Кислотно-основні рівноваги в аналітичній хімії.	12	4	4	4
Тема 5. Рівноваги в реакціях комплексоутворення	12	4	4	4

Тема 6. Підсумкове заняття з теорії та практики аналізу катіонів IV-VI аналітичних груп	12	4	4	4
Підрозділ 3. Застосування закону діючих мас до окисно-відновної рівноваги. Методи розділення та концентрування. Теорія та практика аналізу аніонів і невідомого зразка				
Тема 7. Окисно-відновні рівноваги в аналітичній хімії	12	4	4	4
Тема 8. Підсумкове заняття з теорії та практики аналізу аніонів, методів розділення та концентрування	12	4	4	4
Тема 9. Аналіз сполуки невідомого складу	12	4	4	4
Підрозділ 4. Кислотно-основне титрування та його застосування в хімічному та фармацевтичному аналізі				
Тема 10. Уведення в кількісний аналіз. Техніка зважування. Титриметричні методи аналізу. Кислотно-основне титрування	12	4	4	4
Тема 11. Кислотно-основне титрування. Титрування сильних кислот сильними основами та навпаки	12	4	4	4
Тема 12. Кислотно-основне титрування. Титрування слабких кислот лугами та слабких основ сильними кислотами	12	4	4	4
Тема 13. Кислотно-основне титрування. Титрування багатоосновних кислот, багатокислотних основ, сумішей кислот або основ	12	4	4	4
Тема 14. Кислотно-основне титрування. Титрування амфолітів	12	4	4	4
Тема 15. Кислотно-основне титрування. Застосування кислотно-основного титрування для кількісного визначення хімічних речовин і лікарських засобів. Статистична обробка результатів аналізу	12	4	4	4
Тема 16. Підсумкове заняття з розділу «Титриметричні методи аналізу. Кислотно-основне титрування»	12	4	4	4
Розділ 2. Кількісний аналіз. Інструментальні методи аналізу				
Підрозділ 1. Окисно-відновне титрування та його застосування в аналізі хімічних сполук та лікарських засобів				
Тема 1. Окисно-відновне титрування. Перманганатометрія	12	4	4	4
Тема 2. Окисно-відновне титрування. Йодиметрія, йодометрія	12	4	4	4
Тема 3. Окисно-відновне титрування. Броматометрія, бромометрія	12	4	4	4
Тема 4. Окисно-відновне титрування. Нітритометрія	12	4	4	4
Тема 5. Підсумкове заняття з розділу «Титриметричні методи аналізу. Окисно-відновне титрування»	12	4	4	4
Підрозділ 2. Осаджувальне титрування, комплексиметричне титрування. Гравіметричний аналіз. Застосування методів в аналізі хімічних сполук та лікарських засобів				
Тема 6. Осаджувальне титрування. Аргентометрія. Меркурометрія	12	4	4	4
Тема 7. Комплексиметричне титрування. Комплексонометрія	12	4	4	4
Тема 8. Гравіметричний аналіз. Застосування гравіметрії для аналізу хімічних речовин і лікарських засобів	12	4	4	4
Тема 9. Підсумкове заняття з розділу «Осаджувальне, комплекси-метричне титрування. Гравіметричний аналіз»	12	4	4	4
Підрозділ 3. Оптичні методи аналізу				
Тема 10. Оптичні методи аналізу. Фотоколориметрія та спектрофо-тометрія. Умови фотометричного визначення. Визначення концент-рації досліджуваного розчину	12	4	4	4

Тема 11. Оптичні методи аналізу. Рефрактометрія. Поляриметрія	12	4	4	4
Тема 12. Підсумкове заняття з розділу «Оптичні методи аналізу»	12	4	4	4
Підрозділ 4. Електрохімічні та хроматографічні методи				
Тема 13. Електрохімічні методи аналізу. Потенціометричний аналіз. Потенціометричне титрування	12	4	4	4
Тема 14. Хроматографічні методи аналізу. Визначення вмісту со-лей лужних металів в розчинах методом іонообмінної хроматографії. Тонкошарова хроматографія	12	4	4	4
Тема 15. Підсумкове заняття з розділів «Електрохімічні та хроматографічні методи аналізу»	12	4	4	4
Тестовий контроль 1	164			
Тестовий контроль 2	164			
Загальна кількість балів за розділами	372			
За 100-бальною системою (700x0,1 = 70 б.)	70			
Екзамен	30			

Політика курсу

Безпека – понад усе.

У разі включення сигналу «Повітряна тривога» під час очного навчання ви під керівництвом викладача повинні перейти до споруд цивільного захисту й перебувати в них до скасування сигналу.

У разі включення сигналу «Повітряна тривога» під час дистанційного навчання за вашим місцем перебування, ви маєте повідомити про це викладача та перейти до безпечного місця.

Відвідування та / або участь є важливим компонентом навчального процесу. Однак, якщо студент бажає навчатися дистанційно – всю навчальну діяльність, включно з виконанням і поданням для оцінювання завдань, можна здійснювати у дистанційному режимі на сторінці курсу в середовищі Уніком.

Якщо ви не були присутні на занятті через сигнал «Повітряна тривога», узгодьте з викладачем дистанційну форму виконання завдання.

Дедлайн. Захист результатів лабораторних робіт відбувається під час наступних лабораторних занять, але не пізніше, ніж за три дні до екзамену.

Переоцінка завдань можлива протягом тижня після отримання оцінки на основі заяви на ім'я завідувача кафедри у письмовій формі. Після отримання заяви, завідувач кафедри протягом тижня створить комісію з переоцінки, яка після проведення аналізу роботи студента повідомить його про своє рішення.

Перескладання здійснюється згідно з діючим положенням про організацію освітнього процесу в університеті.

Академічна доброчесність та плагіат. Кожен здобувач вищої освіти повинен ознайомитися і слідувати нормам Положення НДУ ім. М. Гоголя «Про академічну доброчесність» (<https://u.to/x8mPHQ>). Всю заплановану роботу студенти виконують самостійно. У разі виявлення несамоїтного виконання завдання, результат анулюється, а робота повертається студенту на переопрацювання з дотриманням правил академічної доброчесності.

При виконанні спільних завдань, потрібно зазначати внесок кожного учасника/учасниці.

Мобільні пристрої на занятті використовуються з навчальною метою.

Поведінка в аудиторії. здійснюється відповідно до вимог техніки безпеки <https://u.to/GMuPHQ>. Кожен здобувач вищої освіти повинен ознайомитися і дотримуватися Правил внутрішнього трудового розпорядку (<https://u.to/xsyPHQ>) університету, а також принципів і правил поведінки, визначених у Етичному кодексі Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя (<https://u.to/ys2PHQ>).

Вітається активність здобувачів із планування освітнього процесу та участь у

неформальній освіті.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література:

1. Аналітична хімія : навч. довідк. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. В. Болотов, О. А. Євтіфєєва, Т. В. Жукова, Л. Ю. Клименко, О. Є. Микитенко, В. П. Мороз, І. Ю. Петухова; за заг. ред. В. В. Болотова. – Х.: НФаУ, 2014. – 320 с.
2. Аналітична хімія : підручник для студентів напряму «Фармація» і «Біотехнологія» ВНЗ / Н. К. Федущак, Ю. І. Бідніченко, С. Ю. Крамаренко, В. О. Калібабчук [та ін.]. – Вінниця : Нова Книга, 2012. – 640 с.
3. Державна Фармакопея України : в 3 т. / ДП «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів». – 2-е вид. – Х. : Державне підприємство «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів», 2015. – Т. 1. – 1128 с.
4. Державна Фармакопея України : в 3 т. / ДП «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів». – 2-е вид. – Х. : Державне підприємство «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів», 2014. – Т. 2. – 724 с.
5. Державна Фармакопея України : в 3 т. / ДП «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів». – 2-е вид. – Х. : Державне підприємство «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів», 2014. – Т. 3. – 732 с.
6. Аналітична хімія : Якісний та кількісний аналіз; навчальний конспект лекцій / В. В. Болотов, О. М. Свєчнікова, М. Ю. Голік, К. В. Динник, Т. В. Жукова, М. А. Зареченський, О. Г. Кизим, С. В. Колісник, Т. А. Костіна, О. Є. Микитенко, В. П. Мороз, І. Ю. Петухова, Ю. В. Сич, Л. Ю. Клименко; за загальною редакцією проф. Болотова В. В. – Вінниця : Нова книга, 2011. – 424 с.

Додаткова література

1. Янченко О.В., Циганков С.А., Янченко В.О., Суховєєв В.В. Програмно-методичний комплекс "Таблиця розчинності" для комп'ютерної підтримки курсу "Загальна та неорганічна хімія" // Всеукраїнська наукова конференція «Актуальні задачі хімії: дослідження та перспективи» (16 травня 2018 року). Матеріали конференції. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2018. – с. 395–396.
2. Янченко О.В., Циганков С.А., Янченко В.О., Швидко О.В. Програма "Якісний аналіз" для комп'ютерної підтримки курсу "Аналітична хімія" // III Міжнародна науково-практична конференція "Сучасні проблеми природничих наук: теорія, практика, освітні новації" (до 85-річчя природничо-географічного факультету): Матеріали доповідей / за загальною редакцією Г.Г.Сенченко. – Ніжин: НДУ імені Миколи Гоголя, 2018. – С.431–432.
3. Москаленко О.В., Циганков С.А., Швидко О.В. STEM-освіта в контексті сучасної парадигми формування компетентностей при вивченні хімії // XII Менделєєвські читання : зб. наук. праць Міжнар. наук.-практ. конф., (Полтава, 27-28 лютого 2019 р.) / М-во освіти і науки України, Полтав. нац. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка [та ін.] – Полтава : Сімон, 2019. – с. 216–218
4. Прокопчук Т. П., Циганков С. А., Швидко О.В., Янченко О.В. Дидактичні засади впровадження дистанційної освіти при викладанні хімічних дисциплін // Фундаментальні та прикладні дослідження в сучасній хімії : матеріали VI Міжнародної заочної науково-практичної конференції молодих учених (Ніжин, 24 квітня 2019 р.) / за заг. ред. В.В.Суховєєва. – Ніжин : НДУ ім. Миколи Гоголя, 2019. – С. 85–87.
5. Циганков С.А., Швидко О.В., Янченко В.О. Будова речовини з основами стереохімії. – Ніжин: Видавництво НДУ імені Миколи Гоголя, 2020. – 220 с.
6. Москаленко О.В., Циганков С.А., Янченко В.О., Циганков А.С. Спектральні методи аналізу. – Ніжин: Видавництво НДУ імені Миколи Гоголя, 2022. – 276 с. <http://surl.li/ecsgr>

7. Пат. (на винахід) №126020 Україна Спосіб селективного визначення концентрації вмісту аніонів і катіонів у водних розчинах солі резонансом іонів в електричному полі // Лукач В.С., Кушніренко А.Г., Москаленко О.В., Кушніренко О.А., Денисенко Є.М., Циганков С.А. – № а 2018 12339; Заявл. 25.06.2020; Опубл. 03.08.2022, Бюл. № 31.

15. Електронні інформаційні ресурси

1. 226 Аналітична хімія <https://vle.ndu.edu.ua/course/view.php?id=1068>
2. Analytical Chemistry <https://pubs.acs.org/journal/anchem>
3. Analytical Chemistry https://chem.libretexts.org/Bookshelves/Analytical_Chemistry
4. Analytical Chemistry <https://byjus.com/chemistry/analytical-chemistry/>
5. Examples and Impact of Analytical Chemistry
<https://study.com/academy/lesson/what-is-analytical-chemistry-definition-impact.html>
6. Analytical Chemistry, introduction, history and applications
<https://themasterchemistry.com/analytical-chemistry-introduction-history-and-applications/>